

Dato: 05.06.2024

Ref: GD

Melkeproduksjon er bærebjelken i norsk landbruk. Bra med avtale. Viktig å prioritere melkeproduksjon

Det er bra at staten og faglagene kom til enighet i årets jordbruksforhandlinger. Det er avgjørende at vi tar vare på denne måten å løse felles utfordringer på, og jeg vil oppfordre dere alle til å stemme for den omforente avtalen.

Melkeproduksjon er bærebjelken i det norske landbruket og et levende Norge. Melkebonden er viktig for Norge, og jeg er glad for at partene anerkjenner våre utfordringer. Kuene og geitene våre lager kanskje verdens fineste melk, og vi opplever akkurat nå økende etterspørsel etter det norske hvite gullet.

Samtidig har vi i vinter sett svakere produksjonsvilje enn før.

Det er derfor veldig bra at avtalepartene i år også har økt produksjonsavhengige tilskudd. Innføring av pristilskudd til alle melkeprodusenter vil gjøre det mer lønnsomt for alle å produsere mer. Årets avtale gir et nødvendig løft til norsk melkeproduksjon, men jobben med å løfte melkebondens inntekt og skape sikkerhet for investeringer i melkeproduksjonen i hele landet er ikke ferdig.

I stortingsmeldingen om sjølvforsyning legges det opp til en strategi for økt selvforsyning av jordbruksvarer i Norge, med særlig fokus på melkeproduksjon som en del av nasjonal beredskap. Våre verdikjeder står helt sentralt i både sikkerhet, selvforsyning, bærekraftig matproduksjon og klimatilpasning av vårt matsystem.

I årets avtale blir prismodellen for melk flyttet fra målprissystemet og over i volummodellen. Avtalepartene kommer med en tydelig bestilling til TINE om at vi skal beregne prisendringer framover, og de kommer med tydelige føringer og forventninger knyttet til dette. Omleggingen av prismodell er en stor endring og vi tar denne oppgaven svært alvorlig.

Avtalepartene peker på at Norsk Melkeråvare har en viktig rolle i å forsyne alle aktører med rå melk til like vilkår, og at vurderingene som ligger til grunn for prisendringer skal offentliggjøres etter prisendring. Vi er forberedt på å ta på oss dette oppdraget for fellesskapet, og vårt mål er skape tillit og forutsigbarhet i prisfastsettelsen.

TINE er markedsregulator for rå melk i Norge. Det er en byrde for selskapet, men markedsreguleringen hindrer markedsuro med tilhørende store prisvariasjoner både på produsent- og engrosnivå ved markedsubalanse. Ordningen sikrer alle industriaktører samme tilgang til råvare og til en offisiell kjent engrospris. Slik er markedsreguleringen bra for både produsentene, industrien og forbrukerne, og det bidrar både til en høyere og mer stabil selvforsyning og til redusert matsvinn. Men det er isolert sett en ulempe for TINE som selskap. For å sikre modellen over tid, er det derfor fremover viktig å redusere markedsregulators ulemper knyttet til dette samfunnsoppdraget.

Det er bra at proposisjonen understreker betydningen av importvernet for å beskytte norsk landbruk og sikre en stabil og forutsigbar norsk matproduksjon. Næringsmiddelindustrien er Norges største landbaserte industri både med tanke på sysselsetting og verdiskaping, og de er helt avhengige av importvernet for å kunne bruke norske råvarer i sine produkter. I en situasjon der stadig mer av forbruket dreier mot ferdigvarer blir også ordningen med råvarepriskompensasjon, RÅK-ordningen, stadig viktigere. Den bidrar til at norske råvarer er konkurransedyktige også inn i ferdigvarer, og den er slik en viktig del av det norske matsystemet.

Løsdriftskravet er faglig riktig å gjennomføre og vi *skal* gjennomføre det. Men kombinert med den krevende økonomien er kravet nå kraftig strukturdrivende. Vi kan ikke lukke øynene for at vi fremdeles har en stor andel båsfjøs i Norge. For TINE og norsk melkeproduksjon er det viktig at så mange som mulig velger å fornye driftsapparatet.

Melkegårder av ulik størrelse i hele landet bidrar i dag til både levende lokalsamfunn, beredskap og nasjonal matsikkerhet. Men svak driftsøkonomi og krav som gir store investeringskostnader gjør at mange velger avvikling fremfor investering. Det mest åpenbare er de få som avviker tvert, men vi er vel så bekymret for de mange som over år underinvesterer i vedlikehold og oppdatering. For disse blir veien til modernisering stadig lenger, og sannsynligheten for at noen vil overta driften stadig mindre. Det er bra at avtalen legger opp til å styrke investeringsvirkemidlene.

Årets avtale gir en betydelig økning i både budsjettmidler og målpris, men inntektsnivået i melkeproduksjonen er fremdeles for lavt. En melkebonde bruker all sin tid på gården, nettopp derfor er det avgjørende å løfte inntekten for det melkebonden gjør på gården – også i årene som kommer. Tid og investeringer i fjøs, dyr og på jorden for å lage kanskje verdens fineste melk må betale seg bedre. Melkeproduksjon i hele landet gir god utnyttelse av norske ressurser som ikke kunne vært brukt til produksjon av menneskemat, nødvendig beredskap og grunnlag for spredt bosetning. Vi er garantisten for et levende Norge, som vi alle er så glad i. Med lys i hus i bygd og by. Lønnsomheten må videre opp for å ivareta dette, og jeg forventer tydelige politiske signaler om fortsatt prioritering av norsk melkeproduksjon i hele landet i tiden framover.

Marit Haugen, styreleder TINE SA